

Jälleensyntymisoppi ihmistutkimuksessa

Sven Krohn

TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHTA

Jälleensyntymisoppia voidaan tutkia aatehistoriallisena ilmiönä, joka on näytellyt huomattavaa osaa laajojen ihmisjoukkojen elämänkäsityksessä ja siten kansojen henkisessä kulttuurissa. Edelleen voidaan tutkia filosofisessa mielessä sen osaksi rationaalisia, osaksi empiirisiä, kokemusperäisiä perusteita tietyssä ihmis- ja todellisuuskäsityksessä, joka näyttää olevan sen totuuden mahdollisuuden ehto, esim. niissä käsityksissä, jotka nykyaikainen teosofia, antroposofia ja ruusu-ristiläisyys tarjoavat. Kolmanneksi voidaan esittää arvioitavaksi se kokemusperäinen aineisto, jonka parapsykologia tuo esille ja joka enemmän tai vähemmän välittömästi, ainakin ensi näkemältä, näyttää viittaavan aidon jälleensyntymismuistin olemassaoloon ja siten jälleensyntymiseen tosi-seikkana. On tällöin selvää, että aineiston arviointi ei ole täysin riippumaton muun parapsykologisen aineiston tuntemisesta ja asianmukaisesta arvioinnista eikä myös yleensä siitä todellisuuskäsityksestä, johon kokemusperäinen, tieteellinen ja filosofinen pohdiskelu on meidät johtanut.

Tässä esityksessä tullaan kiinnittämään vain ohimenevää huomiota aatehistorialliseen tutkimukseen ja puhtaasti filosofiseen teoriaan, vaikka emme halua niitä kokonaan sivuuttaa. Pääasiallinen tarkastelu koskee kuitenkin jo mainittua parapsykologista aineistoa, vaikka meidän siinäkin täytyy rajoittua vain lajissaan keskeisiin ilmiöihin ja jättää selventävä tausta tarkastelematta.

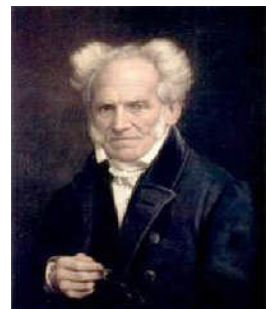
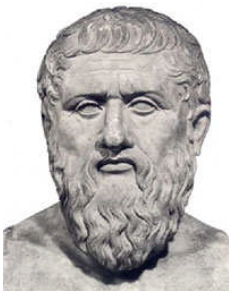
AATEHISTORIA

Suppeassakin aatehistoriallisessa katsauksessa on ihan aluksi syytä todeta, että jälleensyntymisoppi ei ainoastaan esiinny melko yleisesti alkukantaistenkansojen keskuudessa suhteellisesti karkeassa muodossa ns. sielunvaellusoppina, ja tällöin ns. animistiseen sielunkäsitykseen liittyvä, vaan, että varsinainen jälleensyntymisoppi ajatuksellisesti kehittyneessä muodossaan on saanut meidän aikoihimme asti kannattajia ja puolustajia korkeakulttuurien kärkijoukossa, jonka kirjailijat, runoilijat, tiedemiehet ja filosofit sekä yleensä ne vaikuttajat, jotka ohjaavat henkistä sivistystämme, muodostavat.

Nyhdän on yleisesti tunnettu ja tiedostettu, että tällä opilla yhdessä ns. karmanopin kanssa on ollut eräänlaatuinen avainasema idänuskontojen ja erityisesti Intian muuten hyvinkin erilaisten uskonnonfilosofisten suuntausten todellisuuskäsityksessä. Sen sijaan harvemmin muistetaan, tai edes tiedostetaan, että jälleensyntyminenoppi on antiikin ajoista saakka säilynyt voimakkaana sivuvirtauksena länsimaisessa kulttuurissa sekä että monina aikoina eräät tämän kulttuurin loistavimmista edustajista ovat pohjanneet elämänsä tähän oppiin. Jälleensyntyminenoppi eivät ainoastaan antiikin aikoina opettaneet orfilaiset mysteeriot sekä filosofit Pythagoras, Empedokles ja Platon, mutta edelleen Platonin opissa käyneet hellenismien edustajat esim. uuspythagoralaiset, kuten Apollonius Tyanolainen, Philon Aleksandrialainen sekä juutalaiset ja kristityt gnostikot, ja Josephus Flaviuksen todistuksen mukaan myös farisealaiset¹ sekä edelleen Plutarkos, Ovidius, Vergilius ja Cicero.² Myöhäisantiikin aikoina me tapamme tämän opin manikealaisilla, joihin myös kirkkoisä Augustinus merkittävän osan elämästään kuului, vaikka myöhemmin liittyikin katolisuuteen sekä esim. Justinus Martyyrin ja Origineen kristinopissa. Mutta ennen kaikkea se antiikin iltaruskon aikoina levisi sivistyneistön keskuuteen uusplatonismien muodossa. Tämän koulukunnan edustajina mainittakoon merkittävänä filosofisina ajattelijoina Ammonius Sakkas, Plotinos, Porfyrios, Jamblikos ja Proklos, joiden vaikutus on ulottunut meidän aikoihimme saakka³ Mitä alkukristillisyyteen tulee, näyttävät uusimmat tutkimukset asettavan sen suhteen jälleensyntyminenoppiin kokonaan uuteen valoon.



Antiikin ajoista lähtien jälleensyntyminenoppi on säilynyt voimakkaana sivuvirtauksena länsimaisessa kulttuurissa. Yksityiskohta Rafaelin maalauksesta Ateenan koulu.



Jälleensyntyminenoppia ovat tuoneet länsimaisen ihmisen tietoisuuteen mm. seuraavat filosofit: Platon, Lessing, Kant, Goethe ja Schopenhauer.

Yleisesti käsitetään, että jälleensyntyminenoppi keskiaikana oli kadonnut ihmisten tietoisuudesta. Näin ei kuitenkaan ole ollut, vaikka sen edustajat joutuivatkin ankaran vainon alaisiksi. Sekä Itä- että Länsi-Euroopassa levisi tästä huolimatta ns. katarismi, joka gnostilais-manikealaisen perinteen

pohjalta kehitti maailmankatsomuksellisen filosofian ja teologian, joka käytännöllisessä elämässä vaati tosi kristityltä vuorisaarnan käskyjen noudattamista ja oli säilyttänyt jumalan-palveluksessaan alkukristillisten seurakuntien rituaalit. Juuri katarismi yhdenneltätoista kolmanteentoista vuosisataan näytti muodostavan katolisuudelle voittoisan vastakirkon ja tuhottiin vain suuntaamalla sen voimakkaimpaan turvapaikkaan Etelä-Ranskaan erityisiä ristiretkiä (ns. albigenssi-sodat), jota seurasivat inkvisition kuulustelut ja polttoroviot⁴ ansaitsee myös mainita, että samoina aikoina ja samoilla seuduilla, missä kataarien vaikutus oli voimakkaimmillaan, juutalaisten keskuudessa muotoutui merkillinen Kabbala, jonka käsityksissä jälleensyntyminen on keskeinen sija, ja että tämä oppi erityisesti 1800-luvulla Kabbalan vaikutuksesta tuli juutalaisuudessa jopa vallitsevaksi ihmiskäsitykseksi.⁵ Mutta Kabbala vaikutti samalla myös kristittyyn aatemaailmaan ja sai siinä huomattavia edustajia ns. renessanssin aikoina. Renessanssi merkitsi myös platonismin ja uusplatonismin uudelleen elpymistä ja siten jälleensyntyminen aktualisoitumista filosofisesti ajattelevien platonistien piirissä. Mainittakoon Gemistus Pletho ja Campanella sekä Giordano Bruno, joka v. 1600 koki polttoroviokuoleman. Eivätkä liioin vasta teosofia ja antroposofia ole meidän aikoina uudelleen saattaneet jälleensyntyminen länsimaisen ihmisen tietoisuuteen, sillä sitä ovat lähinnä edellisinä vuosisatoina opettaneet mm. Saksassa Lessing, Kant, Goethe ja Schiller, Herder, Schelling, Fichte sekä Schopenhauer ja Richard Wagner, Venäjällä esim. Dostojevski ja Tolstoi, Ranskassa Fourier, Victor Hugo, Jean Reynaud ja Charles Renouvier. Anglosaksisissa kulttuuripiireissä myötäilevät sitä varovaisesti jopa skeptikko David Hume ja varsin äsken sangen kriittinen Broad. Sitä opettivat edelleen painokkaasti Carlyle, Coleridge, Mc. Taggart, Walt Whitman ja Emerson, Ruotsissa esim. runoilija-filosofi Viktor Rydberg. Ja tässä olen tietysti ottanut esille vain eräitä näkyvimpiä nimiä. Mainittakoon lopuksi, että meillä Suomessa mm. merkittävä ajattelija ja filosofisen ihmistutkimuksen uranuurtaja Erik Ahlman, joka sai virikkeitä transendentiaalifilosofiasta, syvyyspsykologiasta ja Rudolf Steineriltä, päättyy mm. Ihmisen probleemi -nimisessä postuumisti julkaistussa tutkimuksessaan jälleensyntyminenoppiin.

JÄLLEENSYNTYMISOPIN FILOSOFISTA TARKASTELUA

Tarkastelen nyt jälleensyntyminenoppia filosofisena ihmiskäsityksenä ja tällöin sen yleistä teoriaa ja argumentointia. Tässä on huomattava, että jälleensyntyminenoppi kehittyneessä filosofisessa muodossaan sekä sellaisena kuin se tavataan itämailla että sellaisena kuin se esiintyy lännessä yleisimmin näkee ihmisen kolmijakoisena eli henkenä, jolla on sielu eli sielunelämä sekä keho. Niinpä esim. Ahlman erottaa empiirisen ja varsinaisen minän. Hindulaisuudessa käsitetään, että

ahamkära, joka vastaa empiiristä minää, ja jota voidaan nimittää ihmisen enemmän tai vähemmän katoavaksi persoonallisuudeksi, jos muistaa, että latinalainen sana persona alkuaan merkitsi naamiota, on eräässä merkityksessä harhanomainen, kun sen sijaan ydinihminen kshetrajna, josta voidaan sanoa ahamkäran olevan pelkkä heijastua, on jälleensyntyvä varsinainen minä. Vastaava jako tavataan sekä Philonilla, gnostikoilla, manikealaisilla ja uusplatonisteilla että keskiajan kataareilla. Voidaan myös sanoa, että tämä jako on sama kuin Paavalilla tavattava, vaikka yleensä katso- taankin, ettei Paavali tunne jälleensynty misoppia eikä sitä opeteta. Tällöin voidaan yhtyä etevän ja oppineen amerikkalaisen teologin ja uskonnonhistoroitsijan professori Goodenough'in kantaan, kun hän kirjoittaa: «Philon, kuten Paavali, ei luota tämän tarkoituksen (siveellisen sopusoinnun) saavuttamiseen ilman uutta yhteyttä kaikkialliseen henkeen. Tämän hengen katkelma tai yksilöi- tymä (extension) hänessä on avuton hänen alemman luontonsa voimille, ellei se nykyisyydessä (freshly) koe yhteyttä ja laajennusta jumalallisessa hengessä eli Logoksessa kokonaisuutena». Ja edelleen: «Missään ei näiden kahden ajattelu ole niin samanlainen kuin kysymyksessä, joka koskee sielun ja ruumiin ideaalista sovintoa ihmisessä, joka on löytänyt korkeamman todellisuuden.» Ja lopuksi: «Paavalin Kristus-näky aiheuttaa monia eroavaisuuksia hänen lausumissaan verrattuna Philoniin, mutta on selvää, että molemmat yrittävät ohjata ihmistä elämään, jossa korkeampi puoli (part osa), se puoli, jota Jumala on täyttänyt, ottaa vallan ja lihalliset virikkeet lakkaavat vaikutta- masta». Ja Goodenough puhuu tässä yhteydessä myös korkeammasta itsestä (Higher self) jota Jumala valaisee⁸ (Erwin R. Goodenough with A.T. Kraabel. Paul and the Hellenization of Christiahi- ty. Religions in Antiquity. ed. By Jacob Neusner. Leiden 1968 s. 68 ja alamuistutus).

On painotettava, että Paavalin ajatus tässä on sama kuin gnostikkojen ja kataarien.

Joka tapauksessa on ilmeistä, että jälleensynty misopin totuuden mahdollisuudella on eräitä ehtoja. Ensinnäkin se edellyttää ihmisen toimivan ja tiedostavan minän eli subjektin tiettyä riip- pumattomuutta, autonomiaa ja itseolevaisuutta suhteessa kehoon ja tämän hetken vaihtuviin sie- lullisiin tapahtumiin, ts. itsen identtisyttä ja jatkuvuutta keskellä muuttuvien ilmiöiden. Toiseksi näyttää siltä, että on erotettava tietty ydinihmiseksi nimitettävä itsen ajallisesti jatkuva ja kehitty- vä, mutta kehittyessään samalla myös säilyvä objektivaatio, esim. sinä, jota Paavali nimittää tai- vaalliseksi ruumiiksi. Kolmanneksi on edellytettävä ns. preeksistenssi, «sielun» eli objektivoidun itsen olemassaolo ennen syntymää, jonka ovat olettaneet monet sellaisetkin kirkkoisät ja myö- hemmät teologit, mutta myös uskonnonfilosofiset ajattelijat, jotka eivät ole tunnustautuneet jäl- leensynty misoppiin. Juuri preeksistenssioppi kirottiin aikoinaan Origeneen oppina Konstantinopo- lin ekumeenisessa kirkolliskokouksessa 553 jKr.⁹

Minän autonomisuuden ja identtisuuden filosofisia perusteita olen esittänyt tutkimuksissa, joiden sisältöä en tässä lähde käsittelemään. Huomautan ainoastaan, että useimmiten esille vedetty argumentti jälleensyntymisoppia vastaan, se että sielunelämämme on aivoista riippuvainen ja aivot puolestaan osa kehomme perinnöllisestä rakenteesta, ei edellytä, että tämä sielunelämä on aivojen tuotetta — sinänsä todella absurdi oletus — vaan enintään sitä, että aivot toimivat heijastimena, kuten projektori elokuvaa esitettäessä. Kuten mm. William James aikoinaan osoitti, ei projektori ole tapahtumien lähde, varsinainen todellisuus on toinen. Toiseksi huomautan, että sekä luonnontieteitten nykyinen todellisuuskäsitys että parapsykologiset ilmiöt osoittavat sille, joka jonkin verran on niihin perehtynyt, että materia, jos sillä tarkoitetaan sielunelämämme aistimukseen ärsykettä ja ulkokohtaista todellisuuserustaa, on katsottava ainoastaan tiettyyn spektrinsäteeseen verrattavaksi katkelmaksi tai sektoriksi koko todellisuudesta, joten ns. aineellinen maailma ei ole suljettu vaan avoin järjestelmä. Ja tämä toteamus koskee myös aivoja.

Laajemman filosofisen perustelun sijasta rajoitun tässä toistamaan elämykselliseltä pohjalta mestarillisiin analyysihin kykenevän venäläisen kirjailijan Dostojevskin seuraavan erittelyn: «Ja sitten mietiskele minää», joka voi käsittää kaiken tämän. Jos «minä» voi käsittää kaikkeuden idean ja sen lait, silloin tämä «minä» on kaikkien muiden olijoiden ulkopuolella, arvostelee niitä, mittaa ja luotaa niitä. Tässä tapauksessa «minä» ei ainoastaan ole vapautunut maisista aksiomeista, vaan sillä on omat lakinsa, jotka transsendoivat maalliset lait (eli sijoittuvat niiden tuolle puolelle).

Nyt, mistä tulevat nämä lait? Varmastikaan eivät maasta, jossa kaikki saavuttaa määränsä ja katoaa ilman paluuta. Eikö tämä ole persoonallisen kuolemattomuuden viite. Jollei olisi mitään persoonallista kuolemattomuutta, askartelisiko tuo kysymys sinua Nikolai Lukitsh niin, että etsit vastausta ja kirjoitat tämänkaltaisia kirjeitä. Et siis kykene irrottautumaan minästäsi. Huomaat, että sinun minäsi ei halua alistua maisiin ehtoihin, vaan etsii jotakin, joka transsendoi maan, jota-kin, johon se tuntee kuuluvansa. — Mutta mitä ikinä kirjoitan, se jää aivan vaillinaiseksi, niin sen täytyy — jää sinä epävarmuuteesi ja etsi edelleen — voi olla, että löydät.» (Dostojevskin kirjeestä N.L. Osmidoville, joka on päivätty helmikuussa 1878 ja käsittelee kuolemattomuutta)¹⁰

Tässä yhteydessä voidaan mainita, että monet ihmiset tiedostavat jotakin, jota on nimetty eksistentiaaliseksi vastuunalaisuudeksi, ja jonka rationaalinen ehto on preeksisistenssi. On myös eräs yleiseen kokemukenttään kuuluva tosiseikka, jonka mm. Cicero ja hänen jälkeensä monet muut, esim. Goethe esittää argumenttina jälleensyntymisopin puolesta. Cicero kirjoittaa: «Edelleen on vahva perusta sille, että ihmiset tuntevat useimmat asiat ennen syntymäänsä, että pelkät lapset käsittävät lukemattomia tosiseikkoja nopeudella, joka todistaa, etteivät he perehdy niihin ensim-

mäistä kertaa, vaan että he muistavat ne ja palauttavat ne mieleensä.»¹¹ Etenkin silloin, kun kysymyksessä on ns. ihmelapsitapaukset, jotka tavallisesti koskevat varhaislapsuudessa osoitettua mestaruutta jollakin tietyllä alalla tai yleensä nerouden ongelman yhteydessä, johon esim. Goethe kiinnittää huomiota, näyttää Ciceron perustelu merkittävältä.¹²

Eräs tärkeä filosofinen perustelu jälleensyntyminenopin puolesta liittyy meissä olevaan oikeudenmukaisuuden vaatimukseen, jonka alkuperälle monet filosofit, esim. Kant, ovat etsineet metafyyssistä perustaa. Siitä kirjoittaa Ahlman, viitaten teosofisiin ja antroposofisiin oppeihin, mm. seuraavaa:

«Teosofiassa ja antroposofiassa on se «ihmisen oikeudenmukaisuus», jota kristillisessä käsityksessä Jumala edustaa, kun hän määrää, että jokaisen lopullinen kohtalo on hänen sisäisen laadunsa mukainen, siirretty häneen itseensä, sisimpäänsä, ihmisen omaan vapaaseen kehitykseen. Ihminen luo eettillisen kehityksensä kautta kohtalonsa osittain jo täällä maanpäällä, osittain useiden toistuvien inkarnaatioiden kuluessa. Mutta joka tapauksessa oletetaan sellainen metafyyssillinen laki, että moraalinen laatu ja kohtalo ovat oikeudentunnon vaatimusten mukaisessa vastavuorussuhteessa. Oikeudenmukaisuus on metafyyssillinen, joka vaikuttaa sisältä päin. Koska ihminen vapaasti luo kohtalonsa, on oletettava, että hänen itseystään pohjimmiltaan hallitsee oikeudenmukaisuuden idea. Hän määrää itse itselleen palkinnot ja rangaistukset, onnen ja kärsimyksen. Hänessä asuu jumalallinen oikeudenmukaisuus.»¹³

PARAPSYKOLOGIA

Lähden nyt raottamaan jälleensyntymisen mahdollisuuteen ja todellisuuteen viittaavaa parapsykologista aineistoa.

Yleensä on tällä alueella esitetty neljä tyypiltään erilaista metodia ja ilmiö-ryhmää jälleensyntyminenopin totuuden tukemiseksi ja vahvistamiseksi.

1) Jälleensyntymismuistin keinotekoisien herättämisen hypnoosissa tuotettujen sivupersonoiden sisältönä.

2) Ns. meedioiden (luontaisesti usein tahattomasti tajunnantilasta toiseen siirtyvien koehenkilöiden) parapsyykkisten kykyjen (selvänäkö ns. transsi- tai puolitranssitilassa) yhteydessä heränneet «muistot».

3) Välittömästi itsestään (spontaanisti, omaehtoisesti) esiintyvät «muistot», jotka näyttävät sijoittuvan menneisiin elämiin.

4) Tiettyjen, tarkoin määrättyjen harjoitusten avulla, esim. joogassa, herännyt jälleensynty-

mismuisti, josta tavataan selostuksia varsinaisesti okkultiseksi katsottavan kirjallisuuden piirissä.

Sivupersonista, jotka esittäytyvät hypnoosissa koehenkilön menneinä eläiminä, tavataan selostuksia esim. tohtori Kampmannin varsin vastikään kohua herättäneissä kirjoissa. Tällaisten ilmiöiden selitykseksi hän, kuten moni muu ennen häntä, esittää kryptomnesian, tajuttomassa piilevän muistiaineksen, joka hypnoosissa herätetään, ja tähän selitykseen hän liittää toisen tiettyyn syvyys-psykologiseen malliin pohjautuvan selityksen. Olen Katsaus-lehdessä käsitellyt Kampmannin tutkimuksia ja mm. huomauttanut, että niiden tulokset eivät suinkaan peitä kaikkia vastaavissa taantumis- eli regressiohypnoosia käsittelevissä tutkimuksissa ilmitulleita tosiseikkoja.¹⁴ On kiistämätöntä, että ihmisen taipumus personifoida ja dramatisoida tulee myös esille siinä tajunnantilassa, johon hypnotisoija hänet saattaa, mutta siten syntyneiden sivupersonien tiedollinen sisältö on epäilemättä heterogeenisistä lähteistä peräisin ja sisältää monissa tapauksissa parapsyykkisiä aineksia, jotka todettavasti eivät sisälly nykyisen elämän aistikokemuksen pohjalta saavutettuihin tietoihin ja taitoihin. Mutta nämäkään tiedot eivät sellaisenaan nimenomaan edellytä jälleensyntymismuistia. Usein näyttää viittaaminen telepatiaan ja selvänäköön todettuina parapsyykkisinä ilmiöinä riittävän. Mutta myös spiritististä selitystä «ruumiittomien henkien» vaikutuksesta on vaihtoehtona tarjottu. Joka tapauksessa esim. ksenoglosia, päivätajuiselle persoonalle vieraan kielen taitaminen hypnoosissa, on sinänsä vaikuttava ilmiö, joka herättää ajatuksia ja joka saattaa johtaa jälleensyntymishypoteesin omaksumiseen. Ja voidaan jopa tässä yhteydessä väittää, että joissakin taantumishypnoosin tapauksissa, varsinkin eräässä tapauksessa, jonka Jeffery Iverson selostaa kirjassaan «More lives than one», jälleensyntymismuistin omaksuminen on huomattavasti todennäköisempi ja uskottavampi hypoteesi kuin mikään muu vaihtoehtoinen oletus. Tämä on myös tulos, johon Iverson itse on tullut suoritettuaan, Englannin BBC:n toimesta yhdessä kirjan esipuheen kirjoittajan Magnus Magnussonin kanssa, ja käyttäen apunaan useita oppineita asiantuntijoita, dokumentoinnin, joka koski hypnotisoija Arnell Bloxhamin regressiohypnoosiin saatettujen koehenkilöiden sivupersonien kokemussisältöä. Päädyn tässä samaan tulokseen kuin Iverson harkittuani huolellisesti tällaisissa tapauksissa esitettyjä perusteita puoleen ja vastaan, vaikka tällöin katsonkin, että hän liian kevyesti sivuuttaa dramatisoivan taipumuksemme aiheuttamien harhautumien mahdollisuuden eräänä tämän kaltaisten tapausten osatekijänä. Varsinainen heikkous hypnoosin avulla saadussa aineistossa onkin yleensä se, että hypnoosissa olevalla henkilöllä ei voida olettaa olevan samaa mahdollisuutta kokemuksensa kriittiseen ja vastuunalaiseen arviointiin, siten että mielikuvituksen ja aidon tiedostamisen ja tunnistamisen raja tulee vedetyksi, kuin se mahdollisuus, joka optimaalisessa tapauksessa on valve- eli päivätajunnassaan elävän henkilön

ulottuvilla, ja sama heikkous koskee myös transsitilassa olevien meedioiden tarjoamaa aineistoa.

Silti voidaan meedioiden antaman aineiston joukossa tavata tapauksia, jotka ainakin ensi näkemättä vahvasti viittaavat jälleensyntymismuistin olemassaoloon.

Mitä on sanottava esim. tapauksesta «Rosemary»? Tämän peitenimen alla on kuvattu meedioksi osoittautuneen englantilaisen voimistelunopettajan Ivy Beaumontin transsitilassa (tai puolitranssissa) esittämää sivupersonaa, joka ilmoituksensa mukaan oli elänyt Egyptissä Faarao Amenhotep II aikana. Sivupersona toisti muinaisegyptiläisiä sanoja, lauseita ja viestityksiä, jotka osaksi nauhoitettiin, ja tuntui puhuvan tätä kieltä sujuvasti sekä antoi yksityiskohtaisia tietoja, osaksi vaikeasti tarkistettavia, Egyptin historiasta, ja nämä tiedot olivat kohdallisia. Häntä tutkivat tohtorit Frederic H. Wood (tunnettu musiikkitaiteilija ja säveltäjä), Nandor Fodor (julkaissut useita parapsykologisia tutkimuksia) sekä A.T. Howard Hulme, viimeksimainittu tunnettu egyptologi, joka katsoi saaneensa varmistuksen siitä, että todella oli kyseessä muinaisegyptiläinen kieli, vaikka fonetiikan kohdallisuuden vahvistaminen ei tietysti ollut mahdollista, koska kukaan egyptologi ei sitä tunne. (Vuoteen 1955 mennessä oli muistiinpantu 4870 viestitystä.)

Ja mitä on edelleen sanottava tapauksesta Therese Neumann Konnesreuthin ihmeestä, joka eksitaasitiloissaan kuvasi yksityiskohtaisesti Jeesuksen aikaista elämää Palestiinassa ja arameankielistä puhetta, josta hänellä ei olisi pitänyt olla mitään tietoa. Se, että hän myös herätti huomiota ajoittaisilla stigmaatioilla ja hämmästytti tutkijoita syömättömyydellään, ei tietenkään liity jälleensyntymisongelmaan.¹⁷

Vaikka näiden kahden yllämainitun tapauksen selityksissä, kuten näyttää, olisikin, kuten yksityiskohtaisempi selostus osoittaa, suljettava pois kryptomnesian ja myös telepaattisen suggestion avulla tapahtunut tietojen välitys, voidaan muihinkin vaihtoehtoihin hypoteeseihin kuin jälleensyntymisoletukseen kiinnittää vakavaa huomiota. Niinpä voidaan - varsinkin, ellei kyetä vahvemmillä perusteilla toisissa tapauksissa antamaan lisätukea jälleensyntymisotaksumalle — olettaa, että tutkittavien henkilöiden dramatisoiva ja personifioiva piilotajunta käyttää hyväkseen ajallisen selvännäön avulla saatua materiaalia luoden sivupersonansa tältä pohjalta. Emme siis vielä tässäkään löydä ratkaisevaa todistusta jälleensyntymisopin puolesta.

Useat tutkijat ovatkin sitä mieltä, että vahvimmat perusteet aidon jälleensyntymismuistin olemassaolon puolesta eivät ole löydettävissä taantumishypnoositapauksista eikä liioin meedioiden antamista vakuutuksista. Tämän kannan perusteena on ilmeisesti jo mainittu, tavallisesta valvetajunnasta poikkeavan tajunnantilan mahdollinen vastuuttomuus ja kriiikkittömyys tai yksinkertaisesti kykenemättömyys erottamaan aito tieto mielikuvituksen luomuksista. Varsinainen vahva

todistusaineisto onkin näiden tutkijoiden käsityksen mukaan etsittävä niistä tapauksista, jossa täysin valveilla oleva henkilö tavallisessa tajunnan-tilassaan väittää muistavansa edellisen elämänsä tapahtumia ja kykenee lisäksi vahvistamaan sekä itselleen että ennen kaikkea muille tätä väitetään tiedoilla, joiden lähde on parapsyykkinen.

Omaehtoiset jälleensyntymismuistitapaukset voidaan ryhmittää seuraavasti:

1) Tunnettujen, arvostettujen ja luotettaviksi katsottujen henkilöiden antamat tiedot omaehtoisesta jälleensyntymismuistista päivätajunnassa.

2) Syystä tai toisesta julkaistut useita sinään merkittäviä ja todistavia yksityiskohtia sisältävät jälleensyntymismuistin olemassaoloa tukevat tapaukset, esim. kyselymenetelmää käyttämällä saadut ja valikoidut tapaukset, jotka kuitenkin, vaikka eivät sellaisenaan olisikaan epäilyttäviä, on katsottava puutteellisesti dokumentoiduiksi. Näitä on sisällytetty useaan kokoelmaan, jolla laajuutensa ja monipuolisuutensa vuoksi kyllä on oma painavuutensa.¹⁸

3) Hyvin ja luotettavasti dokumentoidut tapaukset, jotka saavat vahvistusta lukuisista yksityiskohdista, joiden lähde on katsottava paranormaaliksi ja joilla oletuksensa mukaan jälleensyntymismuistin omaava henkilö todistuttaa muistinsa aitouden.

Antiikin ajoista asti on kerrottu kuuluisista ihmisistä, jotka ovat sanoneet muistavansa entisen elämänsä. Näitä ovat olleet itämailla esim. Buddha, Välimeren piirissä mm. Pythagoras, joka Diogenes Laertiuksen mukaan antoi tietoja kolmesta aikaisemmasta elämästään. Euphorboksena hän sai kertomuksen mukaan surmansa Troijan piirityksessä. Filostratoksen mukaan Apollonius Tyana-lainen puolestaan kertoo olleensa merimies egyptiläisessä laivassa. Nämä tapaukset ovat kuitenkin peräisin varsin etäisiltä ajoilta ja ovat lisäksi toisen käden tietoja, joihin nykyaikainen länsimainen ihminen suhtautuu epäilevästi. Enemmän häneen saattavat vaikuttaa hänen oman kulttuuripiirinsä kuuluisuuksien vakuuttelut, että heillä on muistoja edellisistä inkarnaatioistaan. Tällöin nähdään, että esim. sellaiset nimekkäät ihmiset kuin Benjamin Franklin, G.Chr. Lichtenberg, Lafcadio Hearn, Henry David Thoreau, Louis Bromfield, A.K. Tolstoi, Salvador Dali ja Romain Roland ovat löytäneet omakohtaisen, subjektiivisen varmuuden jälleensyntymismuistikokemuksistaan. Objektivisen tutkimuksen kannalta kiinnostavat kuitenkin ne tapaukset enemmän, joissa asianomainen muistaja saa normaalillakin tavalla vahvistuksen olettamansa paranormaalien muistinsa kohdallisuudesta. Tämä koskee esim. kuuluisaa ranskalaista runoilijaa Lamartinea, joka kertoo, että hän saattoi käydessään Palestiinassa ennakolta jälleensyntymismuistinsa nojalla tuntea ja kuvata oikein seutuja ja paikkoja siellä, ennenkuin hän niissä kävi tai ennenkuin hän sai asiantuntevilta paikakuntalaisilta vahvistusta selville muistikuvilleen. Toinen ranskalainen kirjailija Joseph Mery sai

puolestaan todistuksen muistikuviansa kohdallisuudesta, muistikuvien, jotka koskivat hänen ruumistustaan roomalaisena sotilaana, kun hän Vatikaanissa käydessään äkkiä huomasi kykenevänsä keskustelemaan sujuvasti latinan kielellä, jopa samalla taidolla kuin tavallisesti ranskaa puhuesaan. Kolmantena esimerkkinä mainittakoon Georg W. Russell, irlantilainen kirjailija ja kansantalo-
usmies, jolla varhaisesta lapsuudestaan saakka oli merkillisiä «kuvitelmia», jotka hän kerran kirjasto-
ssa käydessään löytämänsä kirjan perusteella saattoi todeta termeineen ja nimineen vastaavan
käsityksiä, jotka sisältyivät gnostikkojen kuvauksiin, ja joka koki sielumenneisyytensä aikaisemmissa
elämissä yksityiskohtaisina ja eideettisesti selvinä muistikuvina.

Kuvaavaa G.W. Russelille on tapaus, jonka hän on kertonut Constance Sitwellille, ja joka sisältyy John Eglintonin Russellista kirjoittamaan elämäkertateokseen: «He sanovat, että minun muistini ovat esi-isieni muistisisältöä (ancestral memories) — pelkkä sanonta. Puhuin tästä kerran Julian Huxleyille. Sinä esität minulle, minä sanoin, ettei ihminen voi siirtää soitannollista tietoaan, kieltä, jonka hän on oppinut tai hankkimaansa taitoa lapsilleen? Ei voi, hän vastasi. Taipumuksen voit ehkä siirtää, mutta kaikki on opittava uudestaan. Ja kuitenkin, huomautin minä, väität, että kun saan välähdyksen oudoista kaupungeista ja rakennuksista, jotka kaikissa yksityiskohdissaan ovat eläviä ja raikkaita, kuten hahmot kaduilla ja tarkat varjot, väität sinä, että tämä ei millään tavalla liity minuun, vaan on jonkun oletetun (hypothetical) esivanhempani muistia, joka on saattanut ottaa osaa ristiretkiin. Huxley ei tiennyt, mitä tähän vastata. Hän kertoi istuneensa valveilla koko yön yrittäen löytää rikkeen todistuksessani, (my arguments), mutta joutuneensa antamaan periksi.^{18a}

Tulemme nyt tapauksiin, jotka sellaisinaan yksityiskohtiensa tarkkuuden ja väitetyn dokumentoinnin perusteella, sekä sen johdosta, että ns. normaalit tiedonlähteet jälleensyntymismuistin selittämiseksi voidaan mahdollisuuksina sulkea pois, mikäli selostuksen paikkansa pitävyyteen luotetaan, olisivat jopa vakuuttavia todistuksia jälleensyntymismuistin puolesta. Niissä kahdessa tapauksessa, jotka tässä selostetaan, on kysymyksessä jo varhaislapsuudessa pakottavina muistikuvina esiintyvä ilmiö, joka juuri sen tähden saa lisää painavuutta. Lapsi, joka vastoin vanhempien ja ympäristön käsitystä itsepintaisesti pitää kiinni väitteestään, että hän on ennen elänyt ja tällöin kykenee esittämään tarkistettavia yksityiskohtia, jotka todistettavasti eivät normaalilla tavalla ole voineet tulla hänen tietoonsa eivätkä myös ole ympäristön tiedossa, ei tapauksena helposti avaudu muille selityksille kuin viittaukselle jälleensyntymismuistin olemassaoloon. On nimittäin mainittava, että tunnetuissa tapauksissa — tällaisia on rekisteröity satoja — nämä lapset eivät yleensä muuten osoita taipumusta selvänäköön, vaan kaikki tiedot saadaan tietyn ja ainoastaan tietyn en-

nen eläneen ihmisen kokemukseksi liitettynä, päinvastoin kuin yleensä on selvänäköisten meedioiden suhteen asianlaita.¹⁹

Ensimmäinen tapaus, jonka alkuperäinen selostus tavataan Puerto Ricossa ilmestyneessä kausijulkaisussa *Fiat Lux* (vkr. 1917) ja jota G. Delanne kirjassaan *Documents pour servir à l'étude de la réincarnation* referoi, on seuraava: Nelivuotias Eduardo Esplugas Cabrera, joka eli Havannassa Rue San José 44:ssä, selittää eräänä päivänä hämmästyneelle äidilleen, että hän aikoinaan on elänyt toisessa osassa Havannaa Campariokatu 69:ssä. Herätettyään näin vanhempiensa huomion, hän ilmoitti edelleen, että hänen isänsä nimi oli silloin Pierre Saco, hänen äitinsä Amparo sekä että hänellä oli kaksi veljeä Mercedes ja Jean. Omaksi nimekseen hän mainitsi Panchon. Hän sanoi jättäneensä silloisen kotinsa 28. päivänä helmikuuta 1903, jolloin hän oli kolmetoistavuotias. Ennen sitä hän usein haki lääkkeitä läheisyydessä olevasta amerikkalaisesta apteekista. Vietynä mainitsemaansa Campanariokadun taloon Eduardo koki pettymyksen, koska siellä asui hänelle aivan vieraita ihmisiä, mutta vanhempien kyselyt toivat esille, että siellä oli aikaisemmin asunut Saco-niminen perhe sekä että miehen nimi oli ollut Pierre, vaimon Amparo ja että heillä oli ollut kolme lasta Mercedes, Jean ja Pancho, josta viimeksi mainittu, nuorin, oli kuollut helmikuussa 1903. Pian sen jälkeen perhe oli muuttanut muualle. Myös amerikkalainen apteekki löytyi läheisyydestä.

Toinen tapaus, jota Georg B. Brownell selostaa kirjassaan *Reincarnation* (1946), on sellaisena epäilemättä edellistä vieläkin merkittävämpi. Se koskee tunnettua amerikkalaista seurapiirirouvaa, jonka nimeä, huomioon ottaen hänen julkinen asemansa, ei ole tahdottu ilmaista. Tämä nainen kieltäytyi varhaisessa lapsuudessaan puhumasta englantia ja käytti kaikista esineistä itsepintaisesti, niin kuin näytti, omatekoisia nimityksiä. Vaikka tämä kiusasikin vanhempia, se samalla vaikutti äitiin siten, että hän alkoi kirjoittaa muistiin lapsen käyttämiä sanoja ja ilmaisuja varustettuina englanninkielisellä käännöksellä. Lapsi käyttäytyi ajan mittaan yhä omituisemmin, ja hänet ohjattiin vihdoin psykiatrin puheille. Kuunneltuaan häntä kärsivällisesti psykiatri puhui silloin yhdeksänvuotiaalle tytölle mm. seuraavasti: «Olet täysin terve. Minä ymmärrän sinua täysin ja joskus tulevat muutkin ymmärtämään, mitä olet minulle kertonut. Mutta koska vanhempasi eivät nyt kykene sinua ymmärtämään ja ovat huolestuneita, haluan sinun lupaavan minulle, että nyt unohdat kaiken, mitä olet minulle kertonut — vieraan kielen, jota puhut ja kaikki seudut ja tapahtumat, jotka ovat muistissani. Unohda kaikki, mikä on ollut ja opi mitä tämä elämä haluaa sinulle opettaa.»

Näin lausuttu toivomus täyttyi, lapsen tasapaino palautui. Nuori nainen menestyi erinomaisesti Collegessa ja opiskeli siellä erityisesti antiikinhistoriaa, filosofiaa ja uskontoja. Opintojen päätyttyä hän avioitui merkittävässä asemassa olevan miehen kanssa ja tämän seurassa hän 45-

vuotiaana teki matkan Egyptiin, jossa pariskunta vieraili huomattavan arabijohtajan kodissa. Ja tämä merkitsi käännettä hänen elämässään.

Vierailun aikana arabi selitti, että hänen äitinsä mielellään haluaisi näyttää naisvieraalleen jalkiviä sisältävän lippaan, jonka he tiesivät olevan vuosituhansia vanhan ja kerran kuuluneen eräälle esliäidille, suurelle kuningattarelle. Rouva (madame), sanoi arabi, teidän kanssanne äitini puhuu ranskaa, niin että hyvin kykenette häntä ymmärtämään, mutta naispalvelijansa kanssa hän puhuu kieltä, joka on niin vanhaa, ettei sillä enää ole edes nimeä.

Tapaus jatkui niin, että vieraitten isännän äiti pyysi tätä palvelijaansa noutamaan lippaan, jolloin tämä puhui kiihtyneesti jotakin mainitulla vanhalla kielellä, ja tästä sukeutui hänen ja hänen emäntänsä välinen keskustelu. Mutta tämän keskustelun keskeytti amerikkalainen nainen, joka täysin oli ymmärtänyt mitä ja mistä puhuttiin, mm. sen, että palvelija oli muistuttanut emäntäänsä siitä, ettei lipasta vielä koskaan ollut näytetty kenellekään vieraalle. Sekä äiti että poika, jolle asiaa myös kerrottiin, olivat häpeissään, mutta ennen kaikkea hämmästyksissään siitä, että amerikkalainen rouva ymmärsi heidän esivanhempiansa kieltä. Tämä kertoi aikoinaan kiusanneensa vanhempiaan juuri puhumalla tätä samaa kieltä, vaikka se myöhemmin oli häneltä unohtunut, mutta tässä tilaisuudessa elävänä palautunut hänen mieleensä. Ja hän kertoi myös äitinsä tekemistä muistiinpanoista. Isännän toivomuksesta nämä muistiinpanot lähetettiin hänen nähtäväkseen ja ne nähtyään hän järkyttyneenä ilmaisi käsityksensä, että jotkut karmalliset aiheet olivat ohjanneet amerikkalaisen naisen mennessä elämässään syntymään hänen heimoonsa!

On vahinko, ettei tätä tapausta ole julkaistu tarkemmin dokumentoituna (kaikki nimet sekä vuosiluvut ja päivämäärät puuttuvat). Muuten näyttäisivät mahdolliset hypoteesit verrattuna jälleensyntymismuistiotaksumaan todella haetuilta?²⁰

Tulemme nyt tapauksiin, jotka on yritetty dokumentoida mahdollisimman tarkkaan. Merkittävvin kokoelma näitä sisältyy Virginian yliopiston psykiatrian professorin M.T. Ian Stevensonin laajoihin julkaisuihin ja tutkimuksiin, joihin on myös luettava E.W. Ryallin laatima *Second Time Round* (Jersey 1974) Stevensonin kirjoittamine johdantoineen ja hänen appendikseihin A ja B sisällyttämine tarkistuksineen. Tässä kirjassa kuvataan Ryallin aikaisempaa ruumistuksena erään maanviljelijä John Fletcherin elämänkaarta 1600-luvulla (kesäkuu 1645 – heinäkuu 1685) tarkistettavissa olevia vuosilukuja ja päivämääriä myöten yksityiskohtaisesti ja samalla laajana elämänkerrallisena kokonaisuutena?²¹

Edelleen on mainittava tunnetun englantilaisen lääkärin ja psykiatrin Arthur Guirdhamin kaksi

teosta, jotka näyttävät koskevan kokonaista ryhmää aikaisemmin väkivaltaisesti surmansa saaneita Englannissa jälleensyntyneitä kataareja, vaikka varsinkin pari tapausta ennen muita ansaitsevatkin huomiota.²² Les Cathars et la Reincarnation (ranskannos) sisältää professori R. Nellin ja Lawrence Durellin arvioivat lausunnot ja erittelyn. Paris 1971. (Vrt. Arthur Guirdham The Cathars and Reincarnation, Jersey 1970 ja edelleen We are one another, Jersey 1974). Ensin mainittu teos sisältää vain yhden tapauksen, jota se kuvaa sitäkin yksityiskohtaisemmin. Näihin tutkimuksiin palaan myöhemmin.

Lisäksi on viimeaikaisista tutkimuksista mainittava Francis Storyn teos Rebirth as doctrine and experience, joka myös sisältää yhdessä Stevensonin kanssa Aasiassa suoritettuja tutkimuksia ja johon siihenkin liittyy tämän kirjoittama johdanto ja Fr. Storyn elämäntyön arviointi (teoksen kirjoittaja kuoli 1971).²³

Ennenkuin siirryn meidän aikaamme ja äskettäin suoritettuihin tutkimuksiin, haluan mainita ja vähän yksityiskohtaisemminkin kuvata erästä Japanissa jo vuonna 1823 esikuvallisella tavalla dokumentoitua tapausta, joka on ehkäpä vanhin tietoihin tullut yritys annettujen informaatioiden täsmällisellä tarkistuksella varmistaa ja todistuttaa aidon jälleensyntymismuistin olemassaolo. Tunnettu amerikkalainen filosofi professori C.J. Ducasse (Brownin yliopisto) pitää artikkelissaan «Is a life after Death possible» (Newsletters of Parapsychology Foundation, New York, tammikuu 1956) tätä tapausta kuuluvaksi merkittävimpiin niistä, jotka selityksekseen näyttävät edellyttävän aitoa jälleensyntymismuistia.

Ensimmäinen täydellinen länsimainen selostus sisältyy Lafcadio Hearnin teoksiin. Tapaus koskee tutkimuksen aikana yhdeksän vuotiasta Katsugoroa, Nakanomurassa elävää Genzo-nimisen miehen poikaa, joka kaikki oleelliset yksityiskohdat sisältävien valaehtoisten selitysten ja asiakirjojen mukaan väitti eläneensä ennen Tozo-nimisenä Kybai-nimisen maanviljelijän poikana, ja kuolleensa silloin kuusivuotiaana isorokkoon. Hän kuvasi entisten vanhempiansa ulkomuotoa. sanoi äitinsä nimen olleen Shidzun ja selosti myös yksityiskohtaisesti taloa, jossa Tozo oli asunut jne. Kun hänet saatettiin «entisen äitinsä» luo, kykeni hän heti tunnistamaan tämän ja samoin muut hänen esittämänsä yksityisseikat saivat vahvistuksensa. Vain yksi monista leimoilla ja sineteillä varustetuista asiakirjoista selostettakoon tässä lyhennettynä:

Katsugoro tiedustelee sisareltaan, missä tämä oli ollut edellisessä elämässään, ja hämmästytyt tämän tietämättömyyttä. Sisaren tiedusteluun hän sitten vastaa itse puolestaan olleensa Tozo ja Kuybei Sanin poika Hondokubasta, mutta pyytää sisarta olemaan kertomatta tästä heidän van-

hemmilleen. Myöhemmin, lasten kiistellessä vanhemmat kuitenkin saavat tästä vihiä, jolloin K. vastaten heidän tiedusteluihinsa mainitsee selostetut nimet ja lisää tähän, että hänen «entinen isänsä» Kuybei San kuoli hänen ollessa Tozona viisivuotias ja että tämän tilalle tuli toinen mies Hanshiro San, joka kovasti piti Tozosta. Tämä lapsi kuoli kuitenkin jo seuraavana vuonna isorokkoon. Jonkin verran myöhemmin hän kertoo isoäidilleen seuraavaa: Neljänteen ikävuoteeni saakka saatoin muistaa kaikki, mutta siitä lähtien olen tullut yhä muistamattommaksi ja monet asiat ovat hämärtyneet. Kuitenkin muistan tarkkaan, että kuolin isorokkoon ja että minut pantiin savi-ruukkuun (silloinen japanilainen tapa) ja haudattiin kumpuun. Sitten palasin jollakin tavalla taloon ja pian sen jälkeen ilmestyi mies, joka näytti joltakin isoisältä ja kuljetti minua ilmassa niinkuin olisin lentänyt. Muistan ettei ollut yö eikä päivä, vaan koko ajan niinkuin hämärän aikana. En tuntenut kylmää, en kuumuutta enkä myös nälkää. Uskon, että kuljimme hyvin kauas. Sitten tiedän, että tuo vanha mies toi minut tänne. Osoitti tätä taloa ja sanoi minulle: Nyt sinun tulee syntyä jälleen. Nainen, josta tulee sinun isoäitisi, on hyvin ystävällinen, joten sinun on hyvä syntyä täällä jälleen. Ja niin palasin maailmaan.

Myöhemmin Katsugoron ja hänen isoäitinsä, Genzon toivomuksesta sekä myös K:n pyynnöstä, lähtivät Hodokubaan, sillä G. halusi selvyiden asuiko siellä mahdollisesti todella joku Hanshiro-niminen mies. Isoäiti osoitti heidän sinne tultua lähinnä olevia taloja kysyen oliko hänen tarkoittamansa talo tuo vai tuo, mutta poika vastaili kieltävästi, kunnes vihdoinkin tulivat sen talon läheisyyteen, josta poika huudahtaen ilmoitti: «Tuo se on». Ja hän kiiruhti eteenpäin niin nopeasti, ettei isoäiti kyennyt häntä seuraamaan. Kun tämäkin vihdoinkin pääsi perille, hän tiedusteli omistajan nimeä, jolloin vastauksena oli «Hanshiro». Samoin kyselyn jatkuessa ilmeni, että vaimon nimi oli Shidzu. Silloin vasta isoäiti vakuuttui ja alkoi itkien selostaa, mitä K. oli kertonut. H. ja hänen vaimonsa puolestaan katselivat liikuttuneina ja ihailien Katsugoroa ja selittivät, että hän oli kauniimpi kuin heidän kuusivuotiaana kuollut poikansa Tozo. K. katseli ympärilleen ja selitti, että talon vastapäätä oleva tupakkakauppa ei ennen ollut siellä eikä myöskään eräs läheisyydessä ollut puu, jolloin Hanshiron ja hänen vaimonsa viimeisetkin epäilykset haihtuivat.²⁴

On ehkä aihetta painottaa, että Tozon-Katsugoron «ilmamatka» ja maisema-kuvaus suuresti muistuttavat niitä kuvauksia, joita kliinisen «kuoleman» kärsineet, jotka on kyetty lääketieteellisin keinoin joksikin aikaa palauttamaan eloon, ovat antaneet ajasta, jolloin olivat «kuolleita».²⁵

Mutta ennen kaikkea, on kuvaavaa, että tämä ehkä ensimmäinen tarkoin dokumentoitu tapaus löydetään Japanissa eikä länsimailla, joiden pitäisi olla systemaattisen kokemuseräinen tutkimuksen varsinainen kehto.

Mutta huolimatta tieteellisyydestään, länsimaalainen mieli on kauan ollut enemmän tai vähemmän uskonnollisten tai materialististen ennakkoluulojen vallassa, joka on estänyt näkemästä näitä tutkimusmahdollisuuksia.

Myöskin eräs toinen itämainen tarkoin dokumentoitu tapaus, joka on sattunut ennen professori Stevensonin aloittamia tutkimuksia, ansaitsee maininnan. Tosin hänkin tutustui tapauksen subjektiin Shanti Deviin ja teki tutkimuksiaan jälkikäteen.

Tällä kertaa on (tekisi mieli sanoa luonnollisesti) kyseessä Intia, mutta aikana jolloin tosin myös Euroopassa ja Amerikassa jälleensyntymismuistin tutkimus oli pantu alulle. Mutta yleinen tietämättömyys oli suuri, ja lehdistössä liikkui tästä kohutusta tapauksesta vääristettyjä tietoja. Alkuperäiset asiakirjat sisältyvät v. 1936 painettuun 26 sivua sisältävään «A case of Reincarnation»-nimiseen kirjaan, jonka esipuheen on kirjoittanut Lahoren kansallisen yliopiston professori M. Suchankar M.A, joka vakuuttaa voivansa taata varsinaisten tutkijoiden Daily Tej -nimisen lehden päätoimittajan Desbandhu Guptan, pandit Neki Ram Sharman ja tunnetun kansallisen puolueen johtomiehen lakimies Tara Chand Mathurin luotettavuuden ja vastuuntuntoisuuden. Muistettakoon, että myös Kampman kirjassaan «Et ole yksin», sanoo tapauksesta, ettei se jättäne muuta vaihtoehtoa kuin jälleensyntymismuistin olettamisen, mutta näyttää myöhemmin unohtaneen nämä sanansa. Itse asiassa tapaus suuresti muistuttaa Katsugoron tapausta, sillä tässäkin Delhissä asuvan perheen yhdeksän vuotias lapsi (syntyi 12.10.1926) Devi viedään kokonaisen tutkijakunnan saattamana paikkaan, Mutraan, jossa hän sanoo aikaisemmassa elämässään Lugdi-nimisenä eläneensä (kuollut 4.10.1925). Täällä hän kykenee tunnistamaan nimittämänsä ihmiset, omaiset ja sukulaiset, ja todistuttamaan aikaisemmat yksityiskohtaiset väitteensä tosiksi. Tarkistetut yksityiskohdat, jotka sisältyvät näihin asiakirjoihin ja joita tässä ei ole tilaa selostaa, ovat todella jopa verrattomasti runsaampia kuin Katsugoron tapauksessa. On mielenkiintoista, että Devi, joka myöhemmin suoritti yliopistollisen tutkinnon, keskustellessaan Stevensonin kanssa sanoo yhä selvästi muistavansa yksityiskohtaisesti edellisen elämänsä Kedar Choubeyn lapsivuoteeseen menehtyneenä vaimona Lugdina. S. suoritti nimittäin, kuten jo tuli mainittua, Devin tapauksessa oman tarkistavan jälkitutkimuksensa.²⁶

Kun tarkastelemme viimeisten parin vuosikymmenen aikana kerättyä ja dokumentoitua aineistoa, tapaamme merkittävän joukon ainakin yhtä hyvin dokumentoituja tapauksia kuin tapaukset Katsugoro ja Shanti Devi, ja jotkut niistä ovat myös samaa tyyppiä kuin nämä, mm. siinä, että oletettu jälleensyntymä tapahtuu melkein välittömästi tai ainoastaan lyhyellä väliajalla. Usein, mutta ei aina, «muistot» ovat erittäin eläviä lapsena, mutta heikkenevät myöhemmin.

Toista tyyppiä ovat ne «muistot», jotka liittyvät oletettuun jo useiden satojen vuosien tai vielä kaukaisemman menneisyyden taakse sijoittuvaan elämäkertaan, jolloin tarkistus ja verifiointi useimmiten edellyttää laajoja ja syvällisiä, vanhoihin asiakirjoihin pohjautuvia historiallisia tutkimuksia.

Yksi merkittävimmistä tämän alan tapauksista on epäilemättä tapaus «Edvard Ryall - John Fletsher», jossa E.R:n edellistä ruumistusta J.F:nä koskevien elämänkerrallisten tietojen paljous ja kuvauksen täydellisyys ylittää kaikki muut tietooni tulleet jälleensyntymismuistiin viittaavat tapaukset. J. Stevenson tarkastaa kaikkia vaihtoehtoisina selityksinä esitettyjä hypoteeseja ja hylkää ne sekä päätyy tulokseen, että jälleensyntymismuistiotaksuma on merkittävästi todennäköisin selitys. Vaikka myös kryptomnesian mahdollisuus tulee eliminoiduksi osoittamalla se oletus kestävämmäksi, että E.R. olisi voinut perehtyä ja piilotajuisesti säilyttää ne useihin kymmeneen oppineisiin teoksiin sisältyvät tiedot vaivalloisen tutkimuksen tuloksena, jotka todistavat hänen antamiensa tarkistettavissa olevien päivämäärien, nimien, esineiden ja muiden yksityiskohtien paikkansapitävyyden (esim. kuvaus sisältää 1600-luvulle kuuluvaa paikallista murrenastoa), jäisi ehkä jäljelle mahdollisuus, että ne sittenkin sisältyisivät johonkin unhoon joutuneen romaanin tarjoamaan aineistoon, jonka tekijä samalla olisi ollut todellinen asiantuntija. Sellaista romaania ei kuitenkaan ole löytynyt ja missään tapauksessa se ei selittäisi seuraavaa E.R:n kokemaa tapausta, jolloin hän oli kahdeksanvuotias, eikä muitakaan muistoja hänen aikaisemmasta lapsuudestaan.

Vuonna 1910 hänen isänsä oli vienyt hänet puutarhaan näyttääkseen hänelle Halley'n komeetan. Silloin poika huomautti, että hän oli nähnyt saman komeetan kerran aikaisemmin, aikoja sitten, sillä hän muisti samalla, että hän J.F:nä oli näyttänyt sen omalle pojalleen sinä vuonna, jolloin se ilmestyessään oli saanut nimensä. Mutta tämä väite suututti E.R:n isää niin, että hän kielsi poikaa koskaan puhumasta sellaista roskaa ja kertomasta kuvitelluista menneistä muistoista (mainittakoon, että Halley'n komeetta nähtiin Englannissa v. 1682, siis muutama vuosi ennen kuin J.F. kuvauksen mukaan oli lähtenyt kohtalokasta tehtävää täyttämään, joka, kuten näyttää, päättyi väkivaltaiseen kuolemaan).

Tässä kuvattu kohta ja isän asenne on muuten luonteenomainen länsimaisessa ympäristössä ja selittää myös, miksi jälleensyntymismuistin tutkimus täällä on lähtenyt niin myöhään käyntiin. Se myös selittää, miksi E.R:n muistot niin myöhään julkistettiin eli tietyltä osaltaan vasta toukokuussa 1970, jolloin hän vastasi Daily Express -lehden jälleensyntymismuistia koskevaan kiertokyselyyn. Tätä seurasi sitten monivuotinen läheinen yhteydenpito professori Stevensoniin. Linaan lopuksi erään kohdan Ryallin kirjasta, jossa hän tekee selkoa kokemuksensa laadusta.

«Minulta on kysytty, uskonko jälleensyntymiseen. Ystäväni, minulla ei ole riittävästi älyä eikä viisautta käsitellä tätä kysymystä kaikessa syvyydessään. Mutta jokaisen ihmisen, jollei hän ole täysi tyhmyri, tulee voida muodostaa itselleen mielipide siitä, mihin hän henkilökohtaisesti pitkän elämän aikana on tutustunut, ja uskon rehellisesti olevani tässä asemassa. Muistot ovat liittyneet minuun elämäni varhaisista päivistä saakka, järjestetyt muistot, realisoidut muistot, joita olen kyennyt asettamaan aikajärjestykseen ja jotka peittävät neljäkymmenen vuoden jakson aikaisemmasta olomuodostani. Niillä täytyy olla lähde. Oneirofiilit, unenselityksen ystävät, pakenevat tietysti mieliteoriaansa. Tämän minä suoralta kädeltä hylkään. Näen hyvin harvoin unia, ja kun niitä näen, kuvat muodostavat mielettömyyksiä (nonsense) kokoelman, jonka pian herättyäni unohdan. Muistoni seitsemänneltätoista vuosisadalta ovat yhtä lailla tajuntani kiinteä (integral) osa kuin muistoni nykyisestä elämästäni. Ne ovat läsnä valvetajunnassani eivätkä ole minkään syvällisen palauttamisyrittelyn tuotteita paitsi silloin, kun haluan selvittää jonkun kohdan muistissani, joka on tullut epämääräiseksi ja epäilyäni herättäväksi.²⁷

Tässä yhteydessä on aihetta tieto-opilliselta kannalta huomauttaa, että muistimme, joka on itsenäinen tiedonlähde, omaa sisäisiä ns. fenomenologisia kriteerejä, jotka periaatteessa mahdollistavat sen erottamisen pelkästä mielikuvituksesta. Jollei näin olisi, olisi täysin järkevää väittää, että maailmamme itse asiassa, kaikkine niine sisältöineen, jotka täyttävät tajuntamme, on saanut alkunsa vasta viisi minuuttia sitten tai vasta juuri nyt. On yhdyttävä professori Ducasseen, kun hän kirjoittaa:

«Kysymykseen, mikä muodostaisi aidon todistuksen jälleensyntymisen puolesta, ainoa näkyvässä oleva vastaus näyttää olevan sama kuin kysyttäessä, kuinka joku meistä tietää eläneensä päiviä, kuukausia tai vuosia aikaisemmin. Vastaus on, että hän nyt muistaa eläneensä tuona aikaisempana ajankohtana niissä ja niissä paikoissa ja olosuhteissa suorittaen tiettyjä tekoja ja keräten tiettyjä kokemuksia». (Esipuhe J. Stevensonin teokseen *Twenty cases of reincarnation*. Second edition, Virginia, Charlottesville 1974). Silti on tietysti objektiivisella, muistin aitoutta luotaavalla tutkimuksella oma tärkeä sijansa, sillä pyydeluontemme, kuten tunnettua, johtaa itsepetokseen.²⁸

Mainitsin myös edellä palaavani Arthur Guirdhamin tarkasti dokumentoitua jälleensyntymismuistia esittäviin teoksiin. Ne eivät kokonaisuudessaan sisällä vähemmän painavaa ja monipuolista aineistoa kuin tapaus «Ryall-Fletcher». Mainitsen kuitenkin vain pari yksityiskohtaa: Eräs tohtori Guirdhamin tutkimuskohteista, englantilainen nainen Dorsetista, Mrs Smith kirjoitti vielä ollessaan borderschulkoulutyttö koulutunnilla vihkojensa takasivulle ranskankielisiä, keskiaikaista mur-

resanastoa sisälviä runoja, jotka muodoltaan ja sisällöltään ovat 1200-luvun eteläranskalaisten mystikko-trubaduurien tunnettujen runojen taitavia muunnoksia, ilman mitään muita lähteitä kuin omat «kuvitelmansa». Sama tyttö tiesi myös muistojensa ja näkyjensä nojalla, että kataarien «vanhimmat» eli «täydelliset», heidän maallikkopappinsa, käyttivät sinistä eikä mustaa asua. Tämän hän myös kirjoitti muistiin aikana, jolloin kaikki asiantuntijat olivat päinvastaista mieltä, kuten vielä 25 vuotta myöhemmin. Vasta vuosi sen jälkeen, kun Mrs Smith oli kirjeessä paljastanut muistamansa yksityiskohdan tohtori Guirdhamille, joka hänkin puolestaan kirjoitti sen muistiin tutkimuksiansa varten pitämäänsä päiväkirjaan, asiantuntija Jean Duvernoy osoitti tutkittuaan Touloussa inkvisition pöytäkirjoja Mrs Smithin väitteen todeksi.²⁹

En voi tässä tarkemmin eritellä Guirdhamin tutkimusobjektien tajunnan fenomenologiaa, joka kyllä eroaa Ryallin tapauksesta. Siirryn viimeiseen aiheeseen, mietiskelyharjoitusten avulla heränneeseen jälleensyntymismuistiin, mainitsemalla yhden esimerkin tästä. Jo aikaisemmin lähteenäni käyttämässäni K.O. Schmidin tutkimuksessa «Wir leben nicht nur einmal» selostetaan tekijän hyvin tunteman kieltenopettajan H.G. Schefflerin kokemusta, jonka tässä esitän yleispiirteisiinsä tiivistettynä: Jouduttuaan nuorena ensimmäisessä maailmansodassa rintamasotilaaksi, hän sodasta palattuaan etsi lohdutusta masennustilaansa filosofiasta. Schopenhauerin virikkeestä hän kiinnostui buddhalaiseen maailmankatsomukseen ja löysi siellä tapaamastaan jälleensyntymis- ja karmaopista tyydyttävän vastauksen kysymyksiin, jotka olivat häntä vaivanneet. Ajan mittaan hänessä kuitenkin heräsi tarve omakohtaiseen tietoon ja tätä silmälläpitäen hän ryhtyi harjoittamaan joo-gaa. Seuraten tarkoin neljää tajunnantilaa koskevien menetelmien ohjeita hänen onnistui, mikä ohimennen sanottuna ei ole tavallista, saavuttaa tajuisuuden aste, jossa hän tunsi tietoisena olevansa ruumiistaan vapaa. Ja nyt hänelle aukeni näky, josta tuli hänen elämänsä merkittävin.

Plastisina kuvina esittäytyi hänelle hän itse, mutta toisena, skotlantilaisen paronin palveluksessa olevana puutarhurina puutarhassa, jossa tätä kiirehtivin askelin lähestyi toinen mies, linnan hovimestari, joka puhuttelee häntä huudahduksella: Hallo Duddley. Tätä näkyä katsellessaan Scheffler myös äkkiä tietää, että on vuosi 1587 ja että linna, jossa hän asuu, on Edinburgista länteen. Duddleyn läheinen ystävä, hovimestari, kertoo Maria Stuartin mestauksesta ja pelkää, että heidän isäntänsä paroni mahdollisesti tulee vangituksi.

Tämä oli siis Schefflerin «unen» tai näyn sisältö, mutta., vuosia myöhemmin, syksyllä 1926 Scheffler erään rajuilman riehussa törmää Berliinissä Köpernickenkadun kulmauksessa mieheen, joka on sekä tuttu että täysin tuntematon. Tämä, taidehistorioitsija Thomas, kokee saman omituisen tuttuuden tunteen kuin Scheffler, he päättävät vaihtaa ajatuksia läheisessä viinituvassa ja siel-

lä tohtori Thomas omaehtoisesti alkaa kertoa omistavansa muistoja muutamista edellisistä ruumistuksistaan, mm. siitä, jonka hän oli elänyt erään skotlantilaisen paronin palveluksessa lähellä Edinburgia sijaitsevan linnan hovimestarina. Hän oli silloin yhtä yksinäinen kuin tänä päivänä, mutta hänellä oli kuitenkin yksi ystävä, suuren puutarhan hoitaja, joka oli itseensä sulkeutunut mies eikä välittänyt ulkomaailman tapahtumista. Hänelle hovimestarin oli tapana kertoa uutiset, mm. uutisen, joka koski Maria Stuartin traagista loppua. Thomaksen kertomusta Scheffler kasvavan jännityksen vallassa kuunteli, kuitenkin sitä keskeyttämättä. Vihdoin hän ei kuitenkaan voinut pidättäytyä tekemästä väli-kysymystä: «Muistatteko vielä, mikä oli silloisen ystäväenne nimi». Täähän hän sai vastauksen: «Kyllä, jopa tarkalleen. Hänen nimensä oli James Duddley».³⁰

Tämän tapauksen aitous nojautuu yksityisen henkilön tiedonantoon eikä sen arvo siis perustu monipuolisen dokumentoinnin tarkkuuteen. Sen merkitys on sen sijaan siinä, että se saattaa viitata tietä tulevalle tutkimukselle. On etsittävä tapauksia, joissa useat henkilöt kykenevät saman menneen kohtauksen mahdollisina osanottajina oletetun jälleensyntymismuistinsa nojalla tarkistamaan ja täydentämään toistensa muistikuvia. Siten olisi eräs tiedon intersubjektivisuuden vaatimus tullut täytetyksi, minkä nojalla tällaiset tapaukset muodostuvat erityisen merkittäviksi. Toiseksi tämän kaltaiset tapaukset tutkimuksen kohteena voivat antaa tukea aidon okkultismin väitteelle, että yliaistillisen todellisuuden tietoinen ja systemaattinen tutkimus on mahdollista.

Aineisto, jota tämä artikkeli raottaa, ei todennäköisesti riitä vakuuttamaan skeptikkaa. Monet kysymykset jäävätkin tässä avoimiksi. Mitään ehdottomasti loogisesti sitovaa todistusta sille, joka ei voi perustella vakaumustaan omakohtaisella sisäisellä tiedolla, voidaan sitä paitsi tuskin tarjota. Mutta tämä koskee ja se on muistettava, myös kaikkia muita ns. tieteellisiä väitteitä. Nämäkin ovat periaatteessa vain teorioitten ja hypoteesien muodossa tarjottuja mahdollisia ja enemmän tai vähemmän todennäköisiä oletuksia ja selityksiä. Mutta silti ne saattavat riittää järkevän vakaumuksen muodostumiseen, kuten myös tässä rajoitettu materiaali. Omakohtainen ja oikeutettu varmuus liittyy sen sijaan varsinaisesti niihin välittömiin kokemuksiin, joita asianomainen selvästi tiedostaa ja joiden sijainti ja asema hänen kokemukseksiin kokonaisuudessa on tarkoin nähty ja harkittu.³¹

1) Vrt. Josephus Flavius. *De bello Iudaico* ja *Antiquitates Judaicae*, jossa kuvataan hänen aikansa juutalaisuuden kolmea pää-suuntausta, farisealaisia, sadukealaisia ja essealaisia. Englantilaiset käännökset. *Wars of the Jews Book II*, VIII. ss. 2-14 ja *Antiquities of the Jews Book XVIII I*, s. 5. Nelson et sons 1973. «Farisealaiset uskovat, että sieluihin sisäl-

tyy kuolematon elinvoima, joka tekee mahdolliseksi, että niillä on kyky uudelleen herätä ja elää uudelleen.» (Ant. kirja 18, luku 1, numero 3). Myös esseelaiset, joiden merkitys kristinuskon synnylle Kuolleenmeren löytöjen perusteella osoittautuu merkittäväksi, uskoivat Josephuksen mukaan sielun kuolemattomuuteen. Lisäksi hän kirjoitti tästä seuraavaa, mikä liittyy roomalaisten käsiin joutuneiden ja kidutusten kohteiksi joutuneiden essealaisten käyttäytymiseen: «He hymyilivät keskellä tuskiaan ja nauroivat halveksien niitä, jotka heitä kiduttivat, ja luovuttivat sielunsa hyvin iloisin mielin, ikäänkuin odottaen syntyvänsä jälleen (op.cit. 2, 8, 10).

2) Vrt. Head, Joseph ja Cranston. *An East - West Anthology*, ss. 77-91. The Julian Press Inc. New York 1961. Des Georges. A. *La Reincarnation des Ames selon les Tradition orientales et occidentales*.

3) Des Georges, op.cit, ss. 133-148, Head ja Cranston op.cit. ss. 77-88.

4) Vrt. Krohn, Sven. *Kataarien kristinusko ja albigenssisodat*. (Areena IV).

5) Vrt. Scholem, Gersholm. *Von der mystischen Gestalt der Gottheit*. Studien zur Grundbegriffen der Kabbala. Zurich, 1962.

6) Vrt. Head ja Granston. Op. cit. *Zeitschrift fur Religions - and Geistesgeschichte*. Sonderheft: Reincarnation, herausg. von Ernest Benz, IX Jahrgang. Heft 2, 1957

sekä Bock Emil, *Wiederholte Edenleben*. Die Wiederverkörperungs Idee in der deutschen Geistesgeschichte. Stuttgart 1932.

7) Ahlman, Erik. *Ihmisen probleemi*, WSOY, Porvoo 1953.

8) Goodenough, Erwin R. with Kraabel. A. Thomas. *Paul and the Hellenization of christianity*. (Religions in Antiquity. ed. by. Jacob Neusner ss. 67-68 ja alamuistutus s. 68).

9) Tämän kirkolliskokouksen asiakirjojen englanninkielinen käännös teoksessa «A select Library of Nicene and Post-Nicene Fathers of the Christian Church vol. 14, series 2 otsikolla *The seven Ecumenial Councils of the Undivided Church*, ed by Henry R. Percival M.A.D.D. New York Charles Scribner's sons, 1900 ss. 318-320. Anateemajulistus kokonaisuudessaan uudelleen painettu Headin ja Cranstonin edellä mainitussa teoksessa. Reincarnation ss. 321-325.

10) Dostojevskin kirje siteerattu Headin ja Cranstonin teoksessa, ss. 223-224.

11) Cicero. *De senectute*. Head ja Cranston, op. cit. s. 90.

12) Benz, Ernest, *Die Reinkarnationslehre in der Dichtung and Philosophic der deutschen Klassik and Romantik* (Zeitschrift Für Religions — and Geistesgeschichte IX Jahrgang. Sonderheft 2.1957).

13) Ahlman, E. *Ihmisen probleemi*, s. 160.

14) Kampman, Reima. *Et ole yksin* (1974) ja *Kuka minä olen* (1975) sekä Krohn, Sven, *Kuka minä olen* (Katsaus No 3, 1976).

15) Iverson Jeffery. *More lives than one*, suom. *Oletko elänyt monta elämää*, Helsinki 1976.

16) Wood F.T. *After thirty centuries*. (London 1935). Wood F.T. ja Hulme A.T. *Ancientt Egypt speaks* (London 1937). Walter, Gerda. *Reinkarnation and Parapsyckologie*. (Zeitschrift fur Religions - and Geistesgeschichte. 1957 No 2, ss. 193-195.)

17) Runsaasta Therese Neumannia koskevasta selvityksestä mainittakoon erityisesti tohtori Fritz Gerlichin perinpohjainen tutkimus ja selvitys. *Die Stigmatisierte Therese Neumann von Konnersreuth* (2 osaa 370 sivua. München 1929).

18) Delanne, Gabriel. *Document pour servir a l'etude de la Reincarnation*. Paris 1924. Schmidt K.O. *Wir leben*

nicht nur einmal. Geinhausen. Heinrich Schwab Verlag 1962. Brownell. Georg B. Reincarnation 1946.

18 a) Eglinton, John. *A memoir of J.E.* (Macmillan 1937). Head and Cranston. Op. cit. 169-170.

19) Pitäessäni jälleensyntymismuistia koskevan esitelmän eräässä seurassa ilmeni, että kahdessa tapauksessa läsnä oleva omainen saattoi selostaa yksityiskohdissaan tässä selostettaviin tapauksiin täysin verrattavia kotimaisia tapauksia, joita ei kuitenkaan katsottu voitavan antaa julkaistavaksi. Toisessa tapauksessa, koska tosiasiat jyrkästi sotivat lapsen isän ennakkokäsityksiä vastaan. Suunnilleen neljäkymmentä vuotta sitten ylihoitaja Nanna Häll kertoi minulle tapauksen Lastenlinnasta, jonka johtaja hän silloin oli. Eräs, muistaakseni noin viisivuotias tyttö väitti, toistuvasti olleensa nimeltä mainitsemansa oululainen naisylioppilas, joka oli hukkunut Oulunjoen koskeen. Ylihoitaja Häll sanoi saaneensa Oulussa käydessään varmistuksen siitä, että tämänniminen ylioppilas todella oli kuollut kerrotulla tavalla. Tytöllä ei ollut mitään yhteyksiä Ouluun, joten tapaus mahdollisesti kuuluu seuraavassa selvitettävään aineistoon.

20) Yksityiskohtaisemmin selostaa tapausta Schmidt. Op. cit. ss. 108-111.

21) Ryall. E.W. *Second Time Round*, Introduction and Appendix by Ian Stevenson. Jersey 1974.

Stevenson, Ian. *Twenty cases suggestive of Reincarnation*. Second edition Virginia Charlottesville 1974. Stevenson on julkaissut tapauksia ennen ja jälkeen tässä mainittua teosta.

22) Guirdham, Arthur. *Les Cathares et la Reincarnation*. (Ranskannos, joka sisältää Lawrence Durellin esipuheen ja professori Rene Nellin kommentit. Payot. Paris 1971).

Guirdham, Arthur. *We are another*. A record of Group Reincarnation (sisältää erään kataariryhmän «paluun»). Neville Spearman. Jersey 1974.

23) Story, Francis. *Rebirth as doctrine and experience*. Essays and case studies. Introduction by Ian Stevenson M.O. Kandy, Shri Lanka 1975.

24) Lafcadio Hearn. Buddha. Neue Geschichten and Studien aus Japan (saksannos Frankfurt am Main 1921). Luku: *Katsugoros Wiedergeburt*, ss. 220-235.

25) Vrt. esim. Moody, Raymond A. *Life after life*, ruotsiksi 1 dödens gränsländ, suomennos Gummerus 1978. Tässä kuvatut tapaukset on syytä asettaa laajempaan yhteyteen ja verrata ns. minän poistumisilmiöihin yleensäkin eli niihin tapauksiin, joissa ihminen kokee joutuneensa ruumiinsa ulkopuolelle kyeten täydessä tajunnassa tekemään havaintoja ympäristöstään. johon hänen oma kehonsa ulkokohtaisena havainto-objektina alussa kuuluu. Parapsykologisesta kirjallisuudesta tavataan monta huomattavaa näitä ilmiöitä koskevaa tutkimusta, jotka tekivät ns. «henkiruumiin» kehostamme erotettavan «objektivaation» olemassaolon kokemuseräinen tutkimuksen ja argumentoinnin kohteena ajankohtaiseksi. (Vrt. esim. Crookall, Robert. *The study and paractice of astral projection, Analysis of case histories*. London 1961, ja Crookall, Robert, *The Jung-Jaffe view of out-of-the-body experiences*, London 1970).

26) Walter, Gerda. *Reinkarnation and Parapsychologie*. (Zeitschrift fur Religions - and Gestesgeschichte 1957. Heft 2). ss. 192-193 ja täydellisemmin Schmidt. Op. cit. ss. 94-99.

27) Ryall, E. W. *Second Time Round* s. 176.

28) Stevensonin «Twenty cases of Reincarnation» teoksen esipuhe.

29) Guirdham. *Les cathares et la reincarnation*, s. 121-126 ja Duvernoy, Jean, *Le registre d'inquisition de Jacques Fournier*. Toulouse 1965.

30) Schmidt. Op. cit. ss. 262-267.

31) Mainittakoon lopulta pari teosta, joissa jälleensyntyminen asetetaan laajempaan parapsykologista ja historiallista aineistoa tarjoavaan, mutta myös filosofista perustelua esittävään yhteyteen. Ensimmäinen E.D. Walkerin teos «*Reincarnation» A study of forgotten Truth* ilmestyi jo 1888, mutta sen arvo ja merkitys havaittiin uudelleen verraten äsken ja niinpä se koki toisen painoksensa University Books -kustantamossa New Yorkissa v. 1965. Toinen on ruotsalaisen psykiatrin tohtori Nils-Olof Jacobsonin teos *Liv efter döden* (1970), jonka ranskalainen käytössäni oleva painos nimeltään *La vie apres la mort* sisältää Robert Amadoun esipuheen (Presses de la cite. Paris 1973). Mitä professori Ian Stevensonin tulee, hänkin tarkastelee probleemaansa monipuolisesti ja jatkaa tutkimuksiaan teoksissa, joista hän sanoo tärkeimpien vielä olevan julkaisematta. Kaikkiaan hänen tämänhetkisen tutkimuksensa kohteena on 1500 jälleensyntymismuistiin viittaavaa tapausta, muutamia tapauksia myöskin Suomesta.